

بسمه تعالی

جزوه درس:

اصول رازداری و حمیت سازمانی

مرکز علمی کار بردی پیار جمند

استاد: علی احمدی

بر اساس آمیزه های دینی و اخلاقی، هر انسانی وظیفه دارد که اسرار خود و دیگران را حفظ کند. آیات و روایات بسیاری در تعالیم دینی ما وجود دارد که تمامیت این موضوع را اثبات کرده و شک و تردیدی در این مورد وجود ندارد. تمامی حرفه های شناخته شده مانند پزشکی و حقوق برای خود یک آئین رفتار تهیه کرده اند. آئین رفتار حرفه ای مهمترین خط مشی های حرفه را مشخص نموده و ضامن بقای آن است. یکی از این اصول آیین رفتار حرفه ای رازداری است که نقش مهمی را در این حرفه ها بازی می کند. حرفه امور دفتری نیز چون با افراد در ارتباط است از این قاعده مستثنی نیست و رازداری یکی از اصول مهم این حرفه شناخته می شود. سوگند افراد در زمان ورود به تشکل های حرفه ای مبنی بر پایبند بودن به اخلاق و رازداری حرفه ای در زمان اشتغال و بعد از آن به نوعی اثبات این امر مهم در حرفه است

راز به معنای سرّ، آن چه باید در دل نهفته باشد و چیزی که باید پنهان بماند یا به اشخاص مخصوصی گفته شود، است. حفظ اسرار را باید از خدا آموخت. خداوند بیش تر و پیش تر از هر کس، از اعمال، حالات، رفتار، عیوب و گناهان بندگانش با خبر است، اما حلم، بردباری، پرده پوشی و رازداری او بیشتر از همه است.

انواع رازداری

گاهی رازداری به این صورت است که انسان اسرار دیگران را حفظ می کند و گاهی نیز لازم است انسان رازهای خودش را حفظ و آن را برای دیگران فاش نسازد. اگر کسی انسان را امین خود قرار داده و رازی را نزد او به امانت بگذارد نباید آن را برای دیگران افشا کند.

علاوه بر این انسان باید در حفظ راز خویشتن نیز تلاش داشته باشد اگر امروز با کسی دوست هستید، حدّ را نگه دارید؛ آن چنان که بعد موجب گرفتاریتان نشود چنان که در روایات آمده است: حفظ آبروی مؤمن به اندازه ی خون او احترام دارد و ارزشمند است. به همین دلیل، ما هم باید حرمت دیگران را رعایت کنیم و هم باید حرمتی را که خداوند برای ما قرار داده ضایع نکنیم.

دیدگاه قرآن در رابطه با رازداری

خداوند متعال در آیه ۲۶ سوره جن در رابطه با رازداری فرموده است: «عَالِمُ الْغَيْبِ فَلَا يُظْهِرُ عَلَىٰ غَيْبِهِ أَحَدًا؛ دانای نپهان است و کسی را بر غیب خود آگاه نمی کند» خداوند متعال، از همه ی اسرار مطلع است و از تمام اتفاقات، آگاه؛ اما با این وجود، هیچ کس از اسرار غیب او آگاه نیست. خداوند متعال خود، رازهای بندگانش را می پوشاند و به همین دلیل بر رازداری تاکید دارد.

در آیه ۷۴ سوره توبه در این رابطه آمده است: «يَحْلِفُونَ بِاللَّهِ مَا قَالُوا وَلَقَدْ قَالُوا كَلِمَةَ الْكُفْرِ وَكَفَرُوا بَعْدَ إِسْلَامِهِمْ وَهَمُّوا بِمَا لَمْ يَنَالُوا وَمَا نَعَمُوا إِلَّا أَنْ أَغْنَاهُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ مِنْ فَضْلِهِ فَإِنْ يَتُوبُوا يَكُ خَيْرًا لَهُمْ وَإِنْ يَتَوَلَّوْا يَعَذِّبَهُمُ اللَّهُ عَذَابًا أَلِيمًا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمَا لَهُمْ فِي الْأَرْضِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ»؛ به خدا سوگند می‌خورند که [سخن ناروا] نگفته‌اند در حالی که قطعاً سخن کفر گفته و پس از اسلام آوردنشان کفر ورزیده‌اند و بر آن چه موفق به انجام آن نشدند همت گماشتند و به عیب‌جویی برخاستند مگر [بعد از] آن که خدا و پیامبرش از فضل خود آنان را بی‌نیاز گردانیدند پس اگر توبه کنند برای آنان بهتر است و اگر روی برتابند خدا آنان را در دنیا و آخرت عذابی دردناک می‌کند و در روی زمین یار و یآوری نخواهند داشت».

در آیه ۵ سوره یوسف نیز در رابطه با رازداری آمده است: «قَالَ يَا بُنَيَّ لَا تَقْصُصْ رُؤْيَاكَ عَلَىٰ إِخْوَتِكَ فَيَكِيدُوا لَكَ كَيْدًا إِنَّ الشَّيْطَانَ لِلْإِنْسَانِ عَدُوٌّ مُبِينٌ»؛ [یعقوب] گفت ای پسرک من خوابت را برای برادرانت حکایت مکن که برای تو نیرنگی می‌اندیشند زیرا شیطان برای آدمی دشمنی آشکار است».

دیدگاه اهل بیت (ع) در رابطه با رازداری

امام علی (ع) در رابطه با رازداری فرموده است: «کسی که در نگهداشتن راز خود ناتوان باشد، در حفظ راز دیگران توانا نباشد» و یا «راز تو در بند توست اگر آن را فاش کنی تو در بندش خواهی شد» و یا «سینه‌ی خردمند، صندوق راز اوست» و یا «نسبت به دوست خویش هر مهربانی و هر خیرخواهی را می‌توانی، انجام بده؛ اما در یک امر محتاط باش و در نهایت اطمینان و اعتماد، اسرار را به او نگو».

همچنین روایت است: امام علی (ع) وقتی برای مالک اشتر رهنمودهای حاکمیت بر مردم را بیان می‌کند، به لزوم رازداری تأکید می‌کند: «از مردم آنان که عیب‌جوترند از خود دور کن، زیرا مردم عیوبی دارند که رهبر امت در پنهان کردن آن از همه سزاوارتر است. پس مبدا آن چه بر تو پنهان است، آشکار گردانی و آن چه که هویداست بیوشانی که داوری در آن چه از تو پنهان است، با خداوند جهان است. پس چندان که می‌توانی زشتی‌ها را بیوشان تا آنرا که دوست داری بر رعیت پوشیده ماند، خدا بر تو بیوشاند».

ضرورت رازداری

هر انسانی در زندگی فردی و اجتماعی خویش، خواه ناخواه اسرار مگو دارد که بایستی در نگهداری آن کوشا باشد. برخی از این اسرار مربوط به خودش و برخی مربوط به خانواده یا جامعه اوست. امروزه با توجه به وجود ابزار پیشرفته و حساس جاسوسی و اطلاعاتی و کاربرد گسترده آن‌ها برای دگرگونی سرنوشت ملت‌ها، ضرورت رازداری، بدیهی و انکارناپذیر است و گذشته از آن که فضیلتی اخلاقی به‌شمار می‌آید، در نیک‌بختی انسان‌ها نیز

تأثیر بسزا دارد. امام علی(ع) در حدیثی فرموده است: «الظَّفَرُ بِالْحَزْمِ وَالْحَزْمُ بِإِجَالِهِ الرَّأْيِ وَالرَّأْيُ بِتَحْصِينِ الْأَسْرَارِ؛ پیروزی، به محکم کاری بسته است و آن هم به اندیشه بستگی دارد و اندیشه نیز به نگه‌داری رازهاست».

امام علی(ع) در سخنی دیگر، رسیدن به موفقیت را در سایه رازداری دانسته و فرموده است: «أَنْجَحُ الْأُمُورِ مَا أَحَاطَ بِهِ الْكِتْمَانُ؛ موفق‌ترین کارها آن است که پنهان کاری آن را فراگیرد». در مقابل، افشای اسرار سبب دوری از موفقیت و حتی سقوط و شکست فرد در راه تصمیم‌های او می‌شود، چنان‌که امام صادق(ع) فرمود: «إِفْشَاءُ السِّرِّ سُقُوطٌ؛ برملا کردن راز، (مایه) سقوط است».

هر فرد، خانواده، تشکیلات و جامعه‌ای، کم و بیش اسرار و اطلاعاتی دارند که دیگران نباید از آن‌ها آگاه شوند؛ زیرا آشکار ساختن آن برای دیگران، چه‌بسا آسیب‌ها و گرفتاری‌های بزرگی در پی آورد.

آن‌چه حائز اهمیت است این است که فاش کردن رازها، از ضعف نفس و سستی عقل است؛ چه اسرار آدمی از دو حال بیرون نیست؛ یا بیان‌گر دولت و سعادت و نیک فرجامی است یا خبر از نکبت و شقاوت و ناکامی می‌دهد. رازداری در هر دو حال نیکوست؛ زیرا اگر راز، از دولت و سعادت انسان خبر دهد، اظهار آن موجب دشمنی بدخواهان و حسد ابنای زمان و توقع ارباب طمع و دون همتان می‌شود و اگر راز، از ناکامی و نکبت آدمی خبر دهد، بروز آن، شماتت دشمنان و اندوه دوستان و خفت در نظر ظاهریینان را در پی دارد. همچنین آن که رازدار خویش نیست، نمی‌تواند اسرار دیگران را حفظ کند، چنان‌که امام علی(ع) در این رابطه فرموده است: «مَنْ ضَعَفَ عَنْ حِفْظِ سِرِّهِ لَمْ يَقْوَلْ سِرًّا غَيْرَهُ؛ کسی که نتواند رازدار اسرار خود باشد، نمی‌تواند اسرار دیگران را نیز حفظ کند». از سوی دیگر، شخصی که در حفظ اسرارش، ناتوان یا نسبت به آن بی‌اعتناست، نباید توقع داشته باشد که مردم سرّ او را پوشیده نگاه دارند. امام رضا(ع) می‌فرماید: «لَمْ يَخْنُكَ الْأَمِينُ وَ لَكِنْ ائْتَمَدْتَ الْخَائِنَ؛ امین به تو خیانت نکند، تویی که به خیانت کار امانت سپردی».

عوامل افشای راز:

برخی عوامل که به افشای رازها می‌انجامند، عبارتند از پُرحرفی، عقده حقارت، دوستی و رفاقت، احساساتی شدن و عصبانیت هستند، اشخاص پرحرف، برای اشباع میل سخن‌گویی، از هر دری سخن به میان می‌آورند و یافته‌های خویش را به دیگران انتقال می‌دهند. چنین کاری سبب پرده برداشتن از اسرار آدمی می‌شود.

شخص دانای اسرار باید توجه داشته باشد که مرز دوستی و رفاقت را از حریم اسرار پنهانی خویش جدا کند و نه تنها اسرار خود، بلکه اسرار شخصی دیگران را نیز در اختیار دوستانش قرار ندهد چنان‌که امام صادق(ع) در این رابطه می‌فرماید: «لَا تُطَلِّعْ صَدِيقَكَ مِنْ سِرِّكَ إِلَّا عَلَى مَالٍ اِطَّلَعَ عَلَيْهِ عَدُوُّكَ لَمْ يَضُرَّكَ فَإِنَّ الصَّدِيقَ قَدْ يَكُونُ

عَدُوکَ یَوْمًا ما؛ دوستت را بر آن مقدار از اسرار آگاه ساز که اگر دشمنت هم آن را بداند، به تو زیان نرساند. شاید دوستت نیز روزی دشمن تو شود».

یکی دیگر از عوامل افشای اسرار، صبر نکردن بر بدی‌هاست. بسیار اتفاق می‌افتد که فرد یا افرادی بر اثر ناراحتی از شخصی و سپس احساساتی شدن، اسراری را فاش می‌سازند، ولی پس از آن، دچار پشیمانی می‌شوند. بر این اساس، آن‌ها که بازپچه احساسات نمی‌شوند و بر خشم خویش مسلط هستند، بر حفظ اسرار خود و دیگران تواناترند

نخستین دلیل بهره‌بردن از مزیت راهبردی ناشی از مخفی نگه‌داشتن اطلاعاتی است که دیگران به آن دسترسی ندارند. مثلاً در دهه‌ی ۱۹۷۰، نیکسون و کسینجر توافق اولیه‌شان با چین را مخفی نگه داشتند، چون نمی‌خواستند با موانع کنگره روبه‌رو شوند. در شرکت‌های مختلف اطلاعات مربوط به حقوق و دستمزد معمولاً محرمانه است تا امکان چانه‌زنی را محدود کند. البته این رسم قدیمی در حال تغییر است.

دلیل دیگری که افراد برخی اطلاعات را پیش خودشان نگه می‌دارند، اجتناب از پیامدهای ناخوشایندی است که در صورت افشای آنها گریبان‌گیرشان می‌شود. کسانی که کارهای غیرقانونی می‌کنند، از این نوع رازها بسیار دارند.

چگونه رازدار باشیم

دلیل دیگر برای رازداری اجتناب از پیامدهایی است که می‌توانیم با آن دیگران را تحت تاثیر قرار دهیم. یک مثال روشن از این نوع رازها، مهمانی‌هایی است که برای غافلگیر کردن دیگران ترتیب می‌دهیم که با مطلع شدن فرد موردنظر از ماجرا خاصیتش را از دست می‌دهد. نمونه‌ای از این رازها در دنیای کسب‌وکار کاری است که صنایع غذایی کرفت (Kraft) انجام داد. «کرفت» خبر حذف رنگ‌های مصنوعی را از برخی خوراکی‌هایش برای ۳ ماه مخفی نگه داشت تا از ایجاد یا تغییر انتظارات درباره‌ی طعم آنها خودداری کند. همان‌طور که انتظار می‌رفت مصرف‌کننده‌ها متوجه تغییری در مزه‌ی محصولات نشدند. سپس شرکت در یک کارزار تبلیغاتی این موضوع را به اطلاع عموم رساند.

بار روانی رازداری

رازداری به هردلیلی دارای بار روانی است. باید حواس‌تان باشد دیگران تا چه اندازه می‌دانند و آیا مجازند از آنچه شما می‌دانید هم آگاه شوند یا خیر.

این بار روانی در گپ‌وگفت‌های دوستانه و خودمانی بیشتر است، زیرا احتمال اینکه ناخواسته چیزی که نباید، از دهان‌تان در برود زیاد است. توانایی ذهن ما در پردازش اطلاعات محدود است. در گفت‌وگوهای پیچیده هم همیشه باید مراقب گفته‌هایتان باشید تا ناخواسته رازی را آشکار نکنید.

پنهان کاری در مورد خبرهای خوش معمولاً دشوار نیست. خبرهای ناخوشایند با پیامدهای منفی هستند که می‌خواهیم هرچور شده آنها را پنهان نگه داریم؛ پیامدهایی که ممکن است خود شخص یا دیگران را تحت تأثیر قرار بدهند. از رایج‌ترین دلایل مخفی نگه‌داشتن این رازها، بروز کشمکش در دیگران است. شما با خودتان فکر می‌کنید اگر دیگران آنچه را شما می‌دانید بدانند، نگاه‌شان به دنیا تغییر می‌کند، تغییری که احتمالاً با میزانی از بهت‌زدگی همراه است. اما حقیقت این است که بیشتر وقت‌ها دیدن واکنش دیگران به آنچه می‌گوییم جذاب است، حتی اگر واکنش مثبتی نباشد!

این کشمکش همان تأثیری را دارد که میل به لطیفه گفتن برای جمعی ناآشنا در شما خلق می‌کند. مانند زمانی که با محصول، فیلم یا خواننده‌ی جدیدی آشنا می‌شوید و دوست دارید خیلی زود این موضوع را در شبکه‌های اجتماعی با دوستانی که هنوز از آن خبر ندارند، در میان بگذارید.

چگونه رازدار باشیم

فراموش نکنید که گاهی رازداری لازم است. اما چگونه رازدار باشیم و در برابر وسوسه‌ی افشای اسرار مقاومت کنیم؟ تعریف‌تان را از روراستی بازبینی کنید و آن را تاجایی که درستی‌تان و اصول اساسی‌تان را زیر پا نگذارد، گسترش دهید.

سخت‌ترین قسمت رازداری به‌ویژه وقتی پای راز دیگران در میان باشد، این است که با دروغ‌گفتن‌های آشکار یا ناخواسته همراه است. آدم‌ها پیوسته با دروغ‌های کوچک سروکار دارند. (بد نیست بدانید زبان بدن افراد دروغگو دروغ‌شان را لو می‌دهد!)

اما دانسته دروغ گفتن برای محافظت از راز دیگران راحت نیست چون باعث می‌شود احساس ناراستی کنیم؛ و خُب حقیقت این است که در این وضعیت روراست نیستیم! رازداری باعث می‌شود یکی از ارزش‌های اساسی‌مان را زیر پا بگذاریم و این فشار روانی را افزایش می‌دهد و در نتیجه بر اعتماد به نفس ما تأثیر می‌گذارد.

در طول تاریخ فیلسوف‌های زیادی به توصیف بایده‌و نبایدهای اخلاقی در چنین موقعیت‌هایی پرداخته‌اند. حفظ قولی که به دیگران برای محافظت از رازشان داده‌ایم مهم‌تر است یا پایبندی به ارزش‌هایمان و تأکید بر دروغ‌نگفتن؟! اما آنچه پس از همه‌ی این حرف‌و حدیث‌ها اهمیت دارد، دانستن این حقیقت است که همه‌ی رازها بد نیستند. بدون اینکه از آن سوی بام بیفتید (جایی که اخلاق‌گرایی نسبی قرار می‌گیرد)، به‌یاد داشته باشید که در برخی موارد مزیت‌های مخفی نگه‌داشتن اطلاعات قابل‌مقایسه با هزینه‌های افشای آن اطلاعات برای شما و دیگران نیست. همچنین گاهی آشکار نکردن اطلاعاتی که بر رأی و نظر آدم‌ها تأثیر می‌گذارد، حتی برای آدم‌هایی که اطلاعات را از آنها مخفی می‌کنیم سودمند است.

درعین حال وقتی از شما خواسته می‌شود رازی را نگه دارید که افشایش باعث دردسر دیگران می‌شود، باید درباره‌ی واکنش‌تان خوب فکر کنید. خیلی وقت‌ها طولانی‌شدن این پنهان‌کاری مشکلات بیشتری به‌همراه می‌آورد که ممکن است درستی و صداقت‌تان را خدشه‌دار کند. شاید بهتر باشد کسی که راز را افشا می‌کند شما نباشید، اما روشن و قاطع مشخص کنید که حاضر نیستید آشکارا به‌جای کس دیگری دروغ بگویید.

شرایط و موقعیت را خوب بررسی کنید و بر مبنای آنها تصمیم‌گیری کنید که چه رازهایی باید مخفی بمانند، نگذارید ویژگی‌ها و صفات شخصیتی و روان‌شناختی‌تان در این مورد تصمیم بگیرند.

اصول رازداری

رازداری، فضیلتی اخلاقی است که در توفیق یافتن به انجام کارها و سعادت و نیک‌بختی انسان‌ها نقش بسزایی دارد. امیرمؤمنان علی (ع) فرمود: پیروزی، به محکم‌کاری بسته است و آن هم به اندیشه بستگی دارد و اندیشه نیز به نگهداری رازها است. ایشان در سخنی دیگر، رسیدن به موفقیت را در سایه رازداری دانسته و فرموده است: موفق‌ترین کارها آن است که پنهان‌کاری آن را فرا گیرد.

در مقابل، افشای اسرار سبب دوری از موفقیت و حتی سقوط و شکست فرد در راه تصمیم‌های او می‌شود، چنان‌که امام صادق (ع) فرمود: بر ملا کردن راز، (مایه) سقوط است.

رازها بر دو گونه است: رازهای خویشان و رازهای دیگران. فاش کردن رازهای خوب خویش سبب ایجاد حسادت و توقع بی‌جای دیگران و رازهای ناخوشایند خویشان موجب شماتت دشمنان، ناراحتی دوستان و موجب ذلت و خفت شخص در برابر ظاهر بینان می‌گردد. اما فاش نمودن راز دیگران نیز در بسیاری از موارد موجب دامن زدن به مفاسد اجتماعی و کینه و دشمنی می‌شود.

عوامل افشای راز عبارت‌اند: پرحرفی، دوستی و رفاقت، احساساتی‌شدن و عصبانیت، جهالت و نادانی نسبت به سرانجام بد افشای راز، دشمنی نسبت به صاحب راز، وجود امکانات و وسایل ارتباطی عمومی از جمله: تلفن، اینترنت و ... .

راه‌های حفظ راز نیز عبارت‌اند: از کم‌حرفی و سکوت، تقویت اراده و عادت نفس به نگهداری اسرار، آگاهی و اندیشه نسبت به سرانجام وخیم افشای راز و تقویت ایمان و ترس از پروردگار.

رازداری، فضیلتی اخلاقی است که در توفیق یافتن به انجام کارها و سعادت و نیک‌بختی انسان‌ها نقش بسزایی دارد. برای تبیین هرچه بیشتر موضوع رازداری، این بحث را در چند قسمت پی می‌گیریم.

۱. ضرورت رازداری

چنین نیست که انسان راز خویش با هیچ کس نگوید، بلکه گفتن راز و با محرم اسرار درد دل کردن، روح و جان را سبک می کند و آدمی با پشتیبانی دیگران دلگرم و آرام می شود که البته در این میان، بهترین رازدار بندگان، خالق ستار و پرده پوش است.

اما زمانی که اسرار، نگفتنی است یا شنوای راز، محرم نیست، دل باید صندوق و نگاه دار باشد و از امانت خویش به بهترین صورت امانت داری کند و آن را به گاه ضرورت نیز جز به امانتدار نسپارد و این فرموده زیبای امیرالمؤمنین علی (ع) را در نظر داشته باشد که فرمود: «صَدْرُ الْعَاقِلِ صُنْدُوقُ سِرِّهِ»؛ سینه انسان عاقل، صندوق اسرار است.

در حکمت های بلند بزرگان آمده است: «صدور الاحرار، قبور الاسرار» سینه های آزاد مردان، گور رازها است. باید دلی پاک و ایمانی محکم و اراده ای استوار داشت، تا به افشای راز این و آن نپرداخت. اگر انسان بتواند هر چه کمتر از اسرار مردم مطلع باشد، بهتر است و احتمال فاش کردن آن هم کمتر.

امیرمؤمنان علی (ع) فرموده است: «الظَّفَرُ بِالْحَزْمِ وَالْحَزْمُ بِإِجَالَةِ الرَّأْيِ وَالرَّأْيُ بِتَحْصِينِ الْأَسْرَارِ»؛ پیروزی، به محکم کاری بسته است و آن هم به اندیشه بستگی دارد و اندیشه نیز به نگهداری رازها است.

پس هر که سرّ و نهان خویش فاش کند رأی و اندیشه را محافظت نکرده از حزم و دور اندیشی خارج گشته و در نتیجه به مقصودش نمی رسد

آن حضرت در سخنی دیگر، رسیدن به موفقیت را در سایه راز داری دانسته و فرموده است: «أَنْجَحُ الْأُمُورِ مَا أَحَاطَ بِهِ الْكَيْمَانُ»؛ موفق ترین کارها آن است که پنهان کاری آن را فرا گیرد.

در مقابل، افشای اسرار سبب دوری از موفقیت و حتی سقوط و شکست فرد در راه تصمیم های او می شود، چنان که امام صادق (ع) فرمود: «إِفْشَاءُ السِّرِّ سُقُوطٌ»؛ برملا کردن راز، (مایه) سقوط است.

۲. حفظ کردن رازهای خود و دیگران

راز هایی که انسان در سینه دارد بر دو گونه است: راز های خویشان، و راز های دیگران. آدمی از هر کسی دیگر به راز داری خویش، توانا تر و شایسته تر است و آن گاه که او سرّ دل می گشاید و تأکید می کند که این راز میان ما دو نفر بماند، چه بسا او نیز با دیگری همان راز را در میان نهد و تأکید ورزد که این راز میان ما دو نفر بماند. سپس این عمل سلسله وار ادامه یابد تا جایی که راز آدمی، آشکار و عمومی شود. چه زیبا گفته آن شاعر حکیم: «كُلُّ سِرٍّ جَاوَزَ الْأَثْنَيْنِ شَاعٍ»؛ هر رازی که از دو نفر فراتر رفت پخش خواهد شد.

در این حال، گناه آن جز بر گردن خود شخص نیست که بار نخست، راز خویشتن را بی هیچ تأمل و تدبیر به کسی که محرم اسرار و راز نگهدار نبوده، گفته است. چنین شخصی نمی تواند از دیگران به خاطر افشای رازش دل گیر و خشمگین شود؛ زیرا خود نیز پیش از همه از راز داری خویش دست برداشته است. حضرت علی (ع) به راز گشایان چنین می فرماید: «وَأَلْمَرَّةُ أَحْفَظُ لِسِرِّهِ وَرَبُّ سَاعٍ فِيمَا يَضُرُّهُ»؛ و انسان اسرار خویش را بهتر از هر کس دیگری می تواند حفظ کند. بسیاری کسان می کوشند که بر زیان خود می کوشند.

گفتنی است که رازهای خود انسان نیز از دو حال خارج نیستند؛ یا این که از سعادت، نیک فرجامی انسان است، و یا از شقاوت، ناکامی و بدبختی او. در هر دو حال پنهان نگهداشتن رازهای خویش، وظیفه است؛ زیرا افشای رازها در مورد اول باعث زیاد شدن دشمنی دشمنان، باعث ایجاد حسادت و توقع بی جای دیگران می باشد و اگر از قسم دوم باشد افشای رازها باعث شماتت دشمنان، ناراحتی دوستان و موجب ذلت و خفت شخص در برابر ظاهر بینان می گردد.

فاش نمودن راز دیگران نیز در بسیاری از موارد موجب دامن زدن به مفاسد اجتماعی و کینه و دشمنی می شود. «حفظ لسان» و «کنترل زبان» در مباحث اخلاقی و روایات، جایگاه مهمی دارد و به موضوعاتی چون: دروغ، غیبت، افتراء، لغو و بهتان و در بخشی هم به «رازداری» مربوط می شود. کسی که نتواند راز دار مردم باشد، گرفتار یک رذیله اخلاقی و معاشرتی است و باید در رفع آن بکوشد. تقوا و تمرین می تواند راهی مناسب به شمار آید.

پس در هر حال انسان نباید رازهای خود و دیگران را فاش نماید و در اختیار نامحرمان قرار بدهد.

به تعبیر امام علی (ع): «سِرُّكَ أَسِيرُكَ فَإِذَا أَفْشَيْتَهُ صِرْتَ أَسِيرَهُ»؛ راز تو اسیر تو است، اگر آشکارش ساختی، تو اسیر آن شده ای.

۳. عوامل افشای راز

اسباب و عواملی که در افشای راز نقش بسزایی دارند عبارت اند از:

۱. پرحرفی و سست زبانی (زبان لغی): اشخاص پرحرف، برای اشباع میل سخن گویی، از هر دری سخن به میان می آورند و یافته های خویش را به دیگران انتقال می دهند. چنین کاری سبب پرده برداشتن از اسرار آدمی می شود.

۲. دوستی و رفاقت: شخص دانای اسرار باید توجه داشته باشد که مرز دوستی و رفاقت را از حریم اسرار پنهانی خویش جدا کند و نه تنها اسرار خود، بلکه اسرار شخصی دیگران را نیز در اختیار دوستانش قرار ندهد.

امام صادق(ع) فلسفه این کار را چنین بیان می فرماید: «لَا تُطْلِعُ صَدِيقَكَ مِنْ سِرِّكَ إِلَّا عَلَى مَا لَوْ اطَّلَعَ عَلَيْهِ عَدُوُّكَ لَمْ يَضُرَّكَ فَإِنَّ الصَّدِيقَ قَدْ يَكُونُ عَدُوًّا يَوْمًا مَا»؛ دوستت را بر آن مقدار از اسرار آگاه ساز که اگر دشمنت هم آن را بداند، به تو زیان نرساند. شاید دوستت نیز روزی دشمنت شود.

۳. احساساتی شدن و عصبانیت: آنهایی که بازیچه احساسات نمی شوند و بر خشم خویش مسلط هستند، بر حفظ اسرار خود و دیگران تواناترند.

۴. جهالت و نادانی نسبت به سرانجام بد افشای راز.

۵. دشمنی نسبت به صاحب راز.

۶. وجود امکانات و وسایل ارتباطی عمومی از جمله: تلفن، اینترنت و...

خلاصه این که در یک تعبیر می توان عوامل کلی افشای راز را چنین بیان کرد: تاریکی قلب، ضعف ایمان، سستی زبان، عادت به اذیت و آزار دیگران.

۴. راه های حفظ راز

۱. کم حرفی و سکوت: رسول اکرم(ص) می فرماید: نجات مؤمن در حفظ زبانش است.

۲. تقویت اراده و عادت نفس به نگه داری اسرار.

۳. آگاهی و اندیشه نسبت به سرانجام وخیم افشای راز

۴. تقویت ایمان و ترس از پروردگار.